

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΜΟΥΣΙΚΗ 07.05.2018 : 10:33

Ταξίδι στο όνειρο του Μάνου Χατζιδάκι

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Κείμενα στο πρόγραμμα της παράστασης: Γιώργος Κοκκώνης

Ο Μάνος Χατζιδάκις την εποχή που έγραφε τα έργα του «Μυθολογία» και «15 Εσπερινοί».

Ετικέτες:

Με την «ευλάβεια Ηλιου» και με μια επανάσταση που «αντί για τανκ θα έχει μύθους τραγουδισμένους από ένα μελαχρινό έφηβο της παιδικής χορωδίας των ανακτόρων», συνεχίζεται ο σημαντικός «Κύκλος Μάνος Χατζιδάκις» στην Εθνική Λυρική Σκηνή. Πρόκειται για τα έργα «15 Εσπερινοί» και «Μυθολογία», τους οποίους ο ίδιος ο συνθέτης προσδιόριζε –αντίστοιχα– με αυτόν τον ιδιαίτερο τρόπο.

Η ΕΛΣ προσφέρει τη συνέχεια ενός κύκλου που ξεκίνησε πέρυσι. Οι τέσσερις συναυλίες στην Εναλλακτική Σκηνή (10/5 η πρεμιέρα, 16/5, 18/5, 19/5, ώρα έναρξης: 20.30) δίνουν ένα ακόμη έναυσμα στους σημερινούς ακροατές να αφουγκραστούν τη διαχρονικότητα του Μάνου Χατζιδάκι.

Ο καλλιτεχνικής διευθυντής της ΕΛΣ, Γιώργος Κουμεντάκης, μιλώντας στην «Κ» εξηγεί το σκεπτικό του αφιερώματος: «Ο Μάνος Χατζιδάκις δεν ήταν μόνο ένας πολύ σημαντικός συνθέτης, αλλά ένα πολιτικό πρόσωπο που άντεξε σε συγκεκριμένο περιβάλλον. Εδωσε το στίγμα του εκφράζοντας έναν λόγο ανακουφιστικό, καθώς είπε πράγματα που όλοι τα σκεφτόμασταν αλλά δεν μπορούσαμε να αρθρώσουμε. Συνειδητοποιήσαμε πως μετά τον θάνατό του το έργο του άρχισε να περνάει στην αφάνεια. Ειδικά στους νέους που μπορεί να ακούν κάποιες δημιουργίες του, αλλά δεν τον γνωρίζουν. Η Λυρική Σκηνή μας βοηθάει να αγγίξουμε μουσικές ταυτότητες πέραν του οπερατικού ρεπερτορίου. Ξεκινήσαμε με τον Χατζιδάκι και θα συνεχίσουμε και με άλλες προσωπικότητες».

«Ο Μάνος των παιδιών»

Κάπως έτσι θα ανοίξει σύντομα ένας νέος κύκλος (διετής αυτή τη φορά) με τον γενικό τίτλο «Ο Μάνος των παιδιών». «Πέραν των γνωστών του έργων», λέει ο Ν. Κουμεντάκης, «παρουσιάζουμε και εκείνα που σπάνια έχουν παιχθεί. Πλησιάζουμε με σοβαρότητα τη μουσική και τη μετεγγράφουμε σε παρτιτούρες, όπου δεν υπήρχαν, με τη βοήθεια των ηχογραφήσεων. Παράλληλα, επιδιώκουμε με νέους συνθέτες να δώσουμε μια άλλη κατεύθυνση, πιο προσωπική, σ' αυτά τα έργα. Ουσιαστικά να επαναπροσδιορίσουμε το παρελθόν και να το φέρουμε στο παρόν».

Η ανταπόκριση του κόσμου είναι κάτι παραπάνω από ένθερμη. «Βλέπουμε ότι ανταποκρίνονται τόσο αυτοί που τον αγαπούν, αλλά κι εκείνοι που θέλουν να τον ανακαλύψουν. Θέλουμε να πετύχει ο κύκλος και βάζουμε τον πήχυ ψηλά όπως έκανε και ο Χατζιδάκις. Πρόκειται για ένα φοβερό ταξίδι, το οποίο γίνεται με την ουσιαστική συνεργασία του Γιώργου Χατζιδάκι. Αλλωστε, εκείνος έχει την καλλιτεχνική επιμέλεια όλων των συναυλιών. Οι συζητήσεις μας είναι ένας ζωντανός πυρήνας και μπορώ να πω ότι ορισμένες φορές, στις διηγήσεις του από άγνωστες πτυχές του Μάνου Χατζιδάκι, γίνεται αποκαλυπτικός. Είναι τόσο ζωντανή η παρουσία του Μάνου Χατζιδάκι, που νομίζεις ότι αυτά που μας εξιστορεί ο γιος του έγιναν τώρα. Υπάρχουν πολλά κρυμμένα πράγματα στο έργο του. Κάτι που μας προτρέπει να το ανακαλύψουμε εκ νέου».

Ο μουσικολόγος Γιώργος Κοκκώνης αναφέρει για τους «Εσπερινούς» στο πρόγραμμα των συναυλιών: «Πρόκειται για έναν κύκλο νέων ενορχηστρώσεων για οργανικό σύνολο που ανακυκλώνει παλιότερα τραγούδια του συνθέτη. Αν και τα τραγούδια έχουν εξορυχθεί από διαφορετικά και ποικίλα μουσικά περιβάλλοντα, είναι εμφανής ο στόχος του συνθέτη για τη δημιουργία ενός έργου με συμπαγή αισθητική ενότητα. Αυτόν τον στόχο εξυπηρετεί, άλλωστε, και η μεταφορά τους στο πεδίο της καθαρά ορχηστρικής μουσικής, και μάλιστα περιορισμένο στην οικογένεια των νυκτών εγχόρδων αποκλειστικά, παράγοντας ένα σώμα με διαυγή ηχητικά χαρακτηριστικά. Θα τολμούσαμε να πούμε πως ο συνθέτης επιδιώκει να δημιουργήσει έναν “αττικό ήχο”. Αυτός είναι ένας ήχος αστικός, αρθρωμένος στακάτα με τρόπο διαυγή και λαμπερό, όπως εκφράζονται τα “γυαλένια” μπουζούκια του Πειραιά, όπως τα χαρακτηρίζει ο ίδιος ο Χατζιδάκις, κατ’ αντίστιξη με τα πνευστά και τα τοξωτά έγχορδα των παραδόσεων της ελληνικής υπαίθρου».

Η «Μυθολογία»

Αντιστοίχως, για τη «Μυθολογία» σημειώνει: «Η “Μυθολογία”, έργο 23, είναι ένας κύκλος για φωνή και σύνολο οργάνων, ή αλλιώς “12 λαϊκές μπαλάντες του Νίκου Γκάτσου”, κατά τα γραφόμενα του ίδιου του Χατζιδάκι. Κυκλοφόρησε το 1962/63, εποχή κατά την οποία ο συνθέτης είχε διακριθεί στην Ελλάδα και διεθνώς με τη μουσική που έγραφε για το θέατρο και τον κινηματογράφο. Η “Μυθολογία” είναι στην ουσία το πρώτο ολοκληρωμένο έργο το οποίο συντάσσεται εκτός του πλαισίου της σκηνικής μουσικής. Στηρίζεται, ωστόσο, πάντα στην πυρηνική φόρμα του τραγουδιού, την οποία οργανώνει σε ενιαίο “κύκλο”, με τον συνθέτη να επιμένει μάλιστα να υπερασπίζεται το όλον και να μην επιτρέπει τον κατακερματισμό του σε μονάδες. Ο τίτλος είναι εύγλωττος: ο λόγος του Γκάτσου προσφέρει το υπόβαθρο για το χτίσιμο του κύκλου με βάση την έννοια του μύθου. Πρόκειται για έναν προνομιακό τόπο της ελληνικότητας, όπου συμπλέκονται το αρχαίο, το χριστιανικό και το νεοελληνικό, σε μια ενιαία προοπτική, που διατρέχει όλο το έργο του Γκάτσου. Όμως, και τον Χατζιδάκι τον απασχολεί η έννοια αυτή, και μάλιστα θα τιτλοδοτήσει την πρώτη του ποιητική συλλογή το 1966».

Και καταλήγει: «Η “Μυθολογία” εμπεριέχει όλα τα τυπικά χαρακτηριστικά του χατζιδακικού μελωδιότοπου. Ευρηματικές μελωδίες, με συμμετρία και ισορροπία, λιτή και λειτουργική αρμονία, εύστοχη ενορχήστρωση, ευλύγιστους ρυθμούς που συντάσσονται αριστοτεχνικά με τον εσωτερικό ρυθμό του ποιητικού κειμένου. Η “Μυθολογία” θα μπορούσε να είναι “νεοκλασική”, αν το ποιητικό αφήγημα και, εντέλει, η ίδια η έννοια του μύθου δεν εξωθούσαν τον Χατζιδάκι στους τόπους του εξπρεσιονισμού».
